

Klavs V. Gravesen
Advokat

Rikke Søgaard Berth
Advokat

Line Markert
Advokat

Peter Prehn-Olesen
Advokatfuldmægtig

Kommunale havnes organiseringsformer og forretningsmuligheder

Den 1. april i år trådte en ændring af havneloven i kraft, hvorved havnenes aktivitetsområder – og derved deres forretningsmuligheder – blev udvidet.

En havns forretningsmuligheder afhænger af havnens organiseringsform. Jo mere konkurrenceorienteret organisationsform en havn har, desto større frihedsgrader har havnen med hensyn til forretningsområder.

Danske havne, der ejes af kommuner, kan i henhold til havneloven være organiseret på tre måder:

1. Kommunal havn
2. Kommunal selvstyrehavn
3. Helt eller delvist kommunalt ejet aktieselskab.

Kommunale havne

En kommunal havn styres af kommunalbestyrelsen i den kommune, hvori havnen ligger. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for at forvalte de offentlige ressourcer og værdier, herunder at finde anvendelse for havnens arealer og anlæg mv.

Kommunale havne er en del af den almindelige kommunale enhedsforvaltning og indgår som en integreret del af kommunens økonomi. Kommunen kan således afholde udgifter til havnens drift og anlæg. Havneloven forudsætter, at der opkræves takster for havnens ydelser, men indeholder ikke krav om, at indtægterne mindst skal dække udgifterne. Dog indebærer kommunalfuldmagtens forbud mod støtte til enkelte virksomheder og statsstøttereglerne, at ydelser skal afsættes til markedspris.

Denne organiseringsform retter sig mod havne, som ikke er i en egentlig konkurrence-situation om at tiltrække gods i forhold til andre havne. Derfor har disse havne det smalleste aktivitetsområde af de tre organiseringsformer og dermed den ringeste grad af forretningsmæssig handlefrihed.

Den nylige lovændring medfører dog selv for kommunale havne en større aktivitetsmæssig frihed end hidtil. I henhold til de tidligere regler kunne kommunale havne alene forestå drift og anlæg af havneinfrastruktur, herunder af dækkende værker, kajer og havnebassiner. Nu kan de kommunale havne udøve en række yderligere aktiviteter:

For det første er der kommet udtrykkelig hjemmel til, at disse havne kan *udleje arealer og eksisterende bygninger* på havnen til private virksomheder på markedsvilkår. Dette må anses for en kodificering af kommunalfuldmagtens adgang til at udnytte overkapacitet. Havnene kan derimod ikke deltage i *nyopførelse* af byggeri til udlejning.

For det andet kan en kommunal havn i medfør af de nye regler *erhverve arealer i begrænset afstand* fra havnens eksisterende arealer, hvis

havnens eksisterende arealer ikke er tilstrækkelige til at yde service til havnens brugere eller til at sikre havnens fortsatte drift. Begrænset afstand skal ifølge lovens forarbejder forstås sådan, at disse arealer indgår som en naturlig forlængelse af havnens virksomhed til gavn for havnens brugere. Aktiviteterne skal som udgangspunkt vedrøre gods, der enten skal lastes i eller losses fra den pågældende havn. Af konkurrencemæssige årsager skal erhvervelsen ske i et selvstændigt skattepligtigt selskab med begrænset ansvar.

Endelig kan kommunale havne nu indgå i *samarbejde med andre havne* om drift og udvikling af havnens infrastruktur, bygninger og faciliteter og om indkøb af varer og tjenesteydelser. Det betyder, at havnene får mulighed for at foretage fælles investeringer i og drift af blandt andet it-systemer, havnebåde oprensingsopgaver og isbrydning, men eventuelt også, at havne kan samarbejde om maritim sikring.

En af fordelene ved en kommunal havn er, at der ikke stilles indtægtskrav til havnen. Den indgår i den kommunale skattefinansierede enhedsforvaltning og kan underlægges kommunens almindelige administration. Kommunalbestyrelsen kan gennem havnen varetage generelle rekreative formål.

Kommunale selvstyrehavne

En kommunal selvstyrehavn styres af kommunalbestyrelsen i den kommune, hvori havnen ligger.

Kommunalbestyrelsen har det overordnede ansvar for havnen og fastsætter havnens overordnede økonomiske rammer. Havnen ledes af en havnebestyrelse, der vælges af kommunalbestyrelsen. Havnebestyrelsen varetager havnens drift og vedligeholdelse inden for de rammer, kommunalbestyrelsen fastsætter.

Havnen er en selvstændig virksomhed, hvis økonomi er adskilt fra kommunens. Ved udøvelsen af deres kompetencer skal havnebestyrelsen og kommunalbestyrelsen varetage havnens interesser. Heri ligger blandt andet, at en kommunal selvstyrehavn i modsætning til en kommunal havn ikke må anvende midler til rekreative formål som f.eks. en lystbådehavn.

Havnen skal drives, så dens indtægter mindst dækker udgifterne. Overskud skal som hovedregel komme havnens brugere til gode, eksempelvis igennem lavere takster. Også her medfører kommunalfuldmagten og statsstøttereglerne, at ydelser skal afsættes til markedspris.

Kommunen hæfter for havnens gæld. Derfor skal kommunalbestyrelsen godkende vedtægter, regnskab, optagelse af nye lån og ansættelse eller afskedigelse af havnechef efter indstilling fra havnebestyrelsen. Disse kontrolkompetencer kan kommunalbestyrelsen ikke uddelegere.

Kommunale selvstyrehavnes organiseringsform er mere konkurrenceorienteret end kommunale havne. Derfor har kommunale selvstyrehavne større forretningsmæssig frihed.

Ud over de aktiviteter, som kommunale havne kan udøve, kan kommunale selvstyrehavne stille kraner, pakhuse og lignende til rådighed med henblik på at betjene skibe, stevedorer, areallejere m.fl.

Hertil kommer, at de alene eller i samarbejde med andre og på visse betingelser kan:

- Udføre havnerelateret operatørvirksomhed.
- Udføre skibsrelaterede hjælpetjenester.
- Udnytte overskydende kapacitet i havnens materiel til at sælge tjenester til havnens brugere.
- Eje og drive bygninger og anlæg, der servicere havnens brugere.
- Eje og drive bølge- og vindenergianlæg og sælge overskudsproduktion herfra.

Private aktører har imidlertid fortrinsret til at udøve disse aktiviteter. Det betyder, at havnen kun kan varetage dem, hvis:

- Aktiviteten ikke allerede udøves af en privat aktør i den pågældende havn.
- Der ikke efter annoncering kan identificeres private aktører, der på egen hånd vil udøve aktiviteten på markedsvilkår i den pågældende havn. Annonceringspligten gælder kun, hvis aktiviteten har en forventet årlig omsætning på mindst 500.000 kr. årligt.

Det betyder, at havnen på ethvert tidspunkt skal indstille aktiviteten, hvis en privat aktør ønsker at overtage den. Dette må antages at medføre en vis tilbageholdenhed med at foretage investeringer i disse aktiviteter.

De nævnte aktiviteter skal af konkurrence-mæssige årsager udskilles i et selvstændigt skattepligtigt selskab med begrænset ansvar. Ejerkommunen er afskåret fra at yde økonomisk støtte til det udskilte selskab – også selv om det måtte ske gennem den kommunale selvstyrehavn.

Et selskab, som en kommunal selvstyrehavn har oprettet til at udføre aktivitet som nævnt ovenfor, skal opløses, hvis det fem år i træk har haft et negativt driftsresultat efter renter, men før afskrivninger.

Ligeledes skal en kommunal selvstyrehavn overgå til at være kommunal havn, hvis den fem år i træk har haft et negativt driftsresultat efter renter, men før afskrivninger. Dette fraviges dog, hvis kommunalbestyrelsen med transportministerens godkendelse tilfører ny kapital til havnen.

Kommunale aktieselskabshavne

En kommunal aktieselskabshavn er en erhvervsmæssig virksomhed, der er helt eller delvist kommunalt ejet, og som har til formål at skabe overskud.

En kommunal aktieselskabshavn kan have én eller flere kommunale ejere, og også andre aktører kan være medejere. Hvis havnen er 100 % kommunalt ejet, sidestilles den med statslige aktieselskaber.

En kommunal aktieselskabshavn har stor frihed til at optimere sin profil, indgå strategiske partnerskaber og træffe de nødvendige langsigtede dispositioner med henblik på at tiltrække investorer eller overbevise långivere om havnens fremtidige indtjeningssevne.

Ejerkommunens økonomiske risiko i aktieselskabshavnen er begrænset til den indskudte kapital, dvs. primært havnens anlægsværdi. Kommunen hæfter navnlig ikke for havnens gæld. Indtjeningen efter skat tilfalder til gengæld – med visse begrænsninger i udlodningsretten – ejerne. Kommunen kan også vælge at sælge sin aktiepost helt eller delvist.

Af de tre udvalgte organiseringsformer har en kommunal aktieselskabshavn den største grad af forretningsmæssig frihed.

For det første kan den udføre havnerelateret operatørvirksomhed, uden at aktiviteten skal udskilles i et særskilt selskab. Herudover har private aktører ikke fortrinsret til at udøve havnerelateret operatørvirksomhed i forhold til havnen, hvilket sikrer stabilitet og sikkerhed for foretagne investeringer.

I medfør af de nye regler kan havnen derudover på samme vilkår som en kommunal selvstyrehavn (dvs. navnlig med respekt af private aktøres fortrinsret) alene eller i samarbejde med andre:

- Udføre skibsrelaterede hjælpetjenester.
- Udnytte overskydende kapacitet i havnens materiel til at sælge tjenester til havnens brugere.
- Eje og drive bygninger og anlæg, der servicere havnens brugere.

- Eje og drive bølge- og vindenergianlæg og sælge overskudsproduktion heraf.
- I øvrigt udøve aktiviteter, der understøtter brugen af havnen og sø-transport.

I relation til de nævnte *øvrige aktiviteter* nævner forarbejderne som eksempel herpå etablering af udviklingselskaber, der modtager betaling for at yde projektledelse, markedsføring, tjenesteydelser mv. Det forudsættes, at aktiviteterne understøtter brugen af havnen eller søtransport, og at deltagelsen fremmer brugernes aktiviteter.

Ovenstående aktiviteter skal udskilles i et selvstændigt skattepligtigt selskab med begrænset ansvar, som er afskåret fra at modtage økonomisk støtte fra kommunen eller havnen.

Endelig giver de nye regler mulighed for, at en kommunal aktieselskabshavn kan investere op til 15 % af selskabets egenkapital i udenlandske havne for at forbedre og effektivisere havnens egen udvikling og drift.

Afslutning

Som det fremgår ovenfor, er en havns organiseringsform afgørende for, hvilke aktiviteter havnen kan foretage, og for om kommunen kan yde støtte til havnen, om kommunen hæfter for havnens gæld og endelig havnens økonomiske mål.

Særligt kan det bemærkes, at kommunale aktieselskabshavne kan udlodde udbytte, uden at modtagerkommunen modregnes i bloktilskuddet. Det samme gælder ved helt eller delvist salg.

Har du spørgsmål til artiklen, er du velkommen til at kontakte advokat Klavs Gravesen, kvg@horten.dk, advokat Rikke Søgaard Berth, rsb@horten.dk, advokat Line Markert, lma@horten.dk eller advokatfuldmægtig Peter Prehn-Olesen, ppo@horten.dk.